

За матеріалами науково-бібліографічного відділу Центральної наукової бібліотеки

Минуло п'ять років з дня смерті видатного радянського геометра, професора Харківського університету Дмитра Матвійовича Синцова.

Д. М. Синцов народився в 1867 році в місті Вятці (Кіров). Середню й вищу освіту здобув у Казані, там же почалася його наукова діяльність. Ще студентом IV курсу він написав свою першу роботу «О функциях Якова Бернулли дробного порядка», за яку одержав медаль від Казанського університету.

В Казані він захищає в 1895 році магістерську, а в 1898 році докторську дисертації. Магістерська дисертація Д. М. Синцова, присвячена мало розробленим і складним проблемам геометрії—теорії коннексів. У своїй докторській дисертації «Радиональные интегралы линейных уравнений» Д. М. Синцов одержав важливі результати, цінність яких недавно відмічав крупний радянський математик Н. Г. Чеботарьов.

В 1903 році Дмитро Матвійович обирається ординарним професором Харківського університету, і з цього часу починається його невтомна і плідотворна діяльність на користь науки й освіти. Інтереси ученого не обмежуються лише науковою роботою; він надзвичайно цікавиться питаннями викладання математики, наполегливо займається математичною бібліографією, бере активну участь у зразковій організації фізико-математичного факультету Харківського університету і його підсобних установ.

З 1906 року Д. М. Синцов стає головою Харківського математичного товариства, очоливши, таким чином, математичне життя Харкова. Він був незмінним керівником Харківської геометричної школи, яка відзначалась і відзначається традицією високої математичної культури. Його головні наукові роботи належать до теорії коннексів і диференціальних рівнянь в їх зв'язку з геометрією. Д. М. Синцов написав також ряд підручників з інтегрування диференціальних рівнянь, з аналітичної геометрії та інші.

Після Великої Жовтневої революції наукова й громадська діяльність Д. М. Синцова стає особливо багатогранною. Він бере активну участь у реформі університетської освіти на Україні, очолює кафедру геометрії в Харківському університеті. В 1935 році уряд УРСР присвоїв йому почесне звання Заслуженого діяча науки, а в 1938 році він обирається депутатом Харківської міськради і депутатом Верховної Ради УРСР.

Роки німецької окупації Харкова учений провів в Уфі, потім в Москві. А після визволення Харкова повертається на свою другу батьківщину й активно керує відбудовою математичних закладів міста. Ще за рік перед смертю Дмитро Матвійович, незважаючи на тяжку хворобу, керував заняттями семінару з геометрії. Ті, хто вчилися і працювали в університеті починаючи з 1902 року, пам'ятають Д. М. Синцова як одного з найбільш активних університетських працівників, який все своє життя зв'язав з Харківським університетом.

Д. М. Синцову належить велика кількість наукових робіт, учбових посібників, статей з питань викладання математики, рецензій. З них слід відзначити:

«К теории коннексов (коннексы с элементом: точка, прямая, плоскость)». Сообщения Харьковского математического общества. 1904 г. (2), VIII.

«К вопросу об особенностях элементов коннекса». Известия Казанского физико-математического общества. 1901 г. (2), XI, № 3.

Ряд робіт під цим же заголовком в «Сообщениях Харьковского математического общества» (1909—1911 pp.).

«Геометрия Монжевих рівнянь». Записки Харківського математичного товариства. 1929 р. III.

«Свойства системы интегральных кривых Пфаффа уравнения в n-переменных». Известия Академии наук СССР. 1931 г., № 10.

В. СТАНИШЕВСЬКИЙ,
бібліограф.